

Студент 1 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ВПЛИВ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА РОЗВИТОК МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Анотація. Здійснено аналіз впливу сучасного Податкового кодексу України редакцією від 6 грудня 2012 року на розвиток малого підприємництва. Розглянуто доцільність використання спрощеної системи оподаткування, зокрема єдиного податку, в умовах економічної кризи.

Аннотация. Осуществлен анализ влияния современного Налогового кодекса Украины редакцией от 6 декабря 2012 года на развитие малого бизнеса. Рассмотрена целесообразность использования упрощенной системы налогообложения, в частности единого налога, в условиях экономического кризиса.

Annotation. The analysis of the influence of the current Tax Code of Ukraine, edition of December 6th, 2012, on the development of the small business was made. The expediency of using a simplified tax system, especially the single tax, in the economic crisis was studied.

Ключові слова: податкова система, спрощена система оподаткування, єдиний податок, мале підприємництво.

Фінансово-економічна криза була породжена, перш за все, внутрішньою політикою держави, яка не проводила достатніх заходів до стимулювання власного матеріального виробництва. Подолати кризу вже неможливо шляхом жорсткої монетарної політики, яка спрямована на попередження кризових явищ. В умовах кризи необхідно звертатися до стимулюючої політики, яка спрямована на підтримку реального та банківського секторів економіки. Велику роль починає відігравати податкове регулювання, яке є одним із основних напрямів державного впливу задля підтримки фінансового сектору.

Про надзвичайну важливість вивчення цього питання свідчить широка увага видатних науковців, а саме: Т. Ковальчука, В. Захожая, А. Крисоватого та ін.

Дана стаття має за мету визначення напрямів формування збалансованої податкової політики для підтримки та стимулювання малого підприємництва в умовах кризи [1, с. 90].

Податок – це кошти, що примусово вилучаються державою або місцевою владою з фізичних та юридичних осіб, необхідні для здійснення державою своїх функцій [2, с. 5]. Ефективність системи оподаткування, з огляду окремого податку, залежить від визначення об'єкта оподаткування, методики розрахунку суми податку, ставки податку, строків і джерел сплати податку до бюджету, а також пільг щодо оподаткування. Визначення ставки податку має велике значення для прояву регулюючої та фіскальної функції податку.

Податок є основним елементом регулювання в податковій політиці. Вияв податкової політики на практиці можна спостерігати в податковій системі. Тож Податкова система України – це сукупність всіх видів податків і зборів, що стягуються в установленому порядку. В Україні діяльність податкової системи забезпечується та гарантується Податковим кодексом України, редакцією від 6 грудня 2012 року. За статтю 1.1 "Податковий кодекс України регулює відносини, що виникають у сфері стягання податків і зборів, зокрема, визначає вичерпний перелік податків та зборів, що стягаються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки" [2, с. 4].

Податкова система має безпосередній зв'язок з податковою політикою. Ще з 1997 року пріоритетним напрямом побудови податкової політики стало її спрощення. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності була введена в 1998 році і залишалась фактично незмінною протягом майже 14 років. Тож реформування спрощеної системи оподаткування було необхідною умовою для створення сприятливого бізнес-середовища в Україні, особливо у сфері підтримки малого бізнесу [3, с. 91].

Згідно з ч. 291.2 ст. 291 Податкового кодексу України спрощена система оподаткування – це особливий механізм для вилучення податків і зборів, що замінює сплату ряду податків одним – єдиним податком [5]. Дана система є спеціальним податковим режимом, призначеним для зменшення податкового навантаження та стимулювання розвитку малого підприємництва в Україні. Наявність суттєвих недоліків у початковому Податковому кодексі було усунуто в новому кодексі, який було прийнято з 1 січня 2012 року. Ця подія повинна призвести до ряду суттєвих змін у національній економіці. Основним елементом цієї системи є "Єдиний податок".

Єдиний податок звільняє його платників від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з таких податків і зборів: податку на прибуток підприємств; податку на доходи фізичних осіб, що отримані в результаті господарської діяльності; земельного податку, крім податку за ділянки, що не використовуються [4, с. 124]. Єдиний податок розподіляється в такій пропорції: 43 % ставки надходить до місцевого бюджету, а залишок розподіляється між державними цільовими фондами: пенсійним, соціального страхування, фондом сприяння зайнятості населення. Таким чином, у спрощеній системі оподаткування зацікавлена і місцева влада [3, с. 93].

За Податковим кодексом України платники Єдиного податку розподіляються на 6 груп за такими критеріями: приналежність до фізичних чи юридичних осіб; кількість найманих робітників, прибуток за один календарний рік та

підприємства ставка податку визначається місцевою владою [6]. У табл. 1 розглянуто критерії, за якими підприємство можна віднести до платників податку другої групи.

Таблиця 1

Характеристика платників єдиного податку другої групи

№ групи	Кількість найманих робітників	Прибуток за календарний рік	Вид діяльності	Ставка податку
2 (фізичні особи)	не перевищує 10 осіб	не перевищує 1 000 000 грн	надання послуг платникам єдиного податку та/або населенню; вироблення та/або продаж товарів; ресторанна справа	2 – 20 % від мінімальної заробітної плати

Новий податковий кодекс передбачає збільшення обсягів виробництва для перших двох груп, за якого вони можуть залишитися на спрощеній системі оподаткування. Також спрощено систему ведення книги обліку доходів і витрат. Значним мінусом є наявність великої кількості видів занять, які не допускаються до переходу на спрощену систему оподаткування. Мінусом для підприємств належних до другої групи є обмеження співпраці з юридичними особами.

Слід розглянути схему оподаткування деякого підприємства "N", яке за всіма критеріями спрощеної системи оподаткування належить до підприємств другої групи і займається наданням транспортних послуг, перевезенням вантажу тощо. Схему наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Схема оподаткування підприємства другої групи

Дохід	Об'єкт стягання податку та його ставка	Сума податку	Інші податки та збори	Прибуток
300 000,00 грн	Мінімальна заробітна плата, 11 %	134,00 грн	Єдиний соціальний внесок 27 % – 365,00 грн	299 501,00 грн

Тож за приналежності до спрощеної системи оподаткування підприємець отримав би 299 501,00 грн чистого прибутку.

Для зіставлення автор пропонує підприємство М з його доходом, системою витрат тощо, яке відрізняється від підприємства N лише приналежністю до іншої системи оподаткування. Отже, щомісячний дохід даного підприємства становить 300 000,00 грн. Загальна сума витрат становить 161 750,00 грн. Потрібно зауважити, що підприємству, яке знаходиться на звичайній системі оподаткування, потрібно вести книгу обліку витрат. До витрат даного підприємства належать: заправка транспортного засобу – 100 000,00 грн, заробітна плата персоналу – 12 000,00 грн, податок на заробітну плату – 5 400,00 грн (45 % від заробітної плати), виплата відрядних – 45 500,00 грн (з розрахунку 700 грн на день у відрядження до Росії), амортизація транспортного засобу – 30 000,00 грн, його ремонт, запчастини та інші витрати – 9 800,00 грн. Таким чином, прибуток підприємства становить 138 250,00 грн. Із отриманих грошей підприємець повинен сплатити податок на прибуток у розмірі 17 % після цього залишається 114 748,00 грн чистого прибутку. Прибуток першого підприємства, N, на 23 003,00 грн більше ніж у підприємства М. Таким чином, на прикладі двох підприємств із незначними обсягами роботи, можна бачити різницю в їх прибутках.

Незважаючи на всі очевидні переваги, спрощена система оподаткування має свої мінуси, а саме неможливість співпраці представників другої групи з юридичними особами. Також ідея Єдиного податку була спотворена введенням у дію Законів України "Про обов'язкове пенсійне страхування" та "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування", які зобов'язують сплачувати Єдиний соціальний [3, с. 91]. Ще одним недоліком є те, що в кожній групі чітко регламентовані види діяльності, якими може займатись підприємець. Тож, як можна бачити, навіть остання редакція Податкового кодексу України стосовно спрощеної системи оподаткування має недоліки. Існує ряд пропозицій щодо збільшення ефективності роботи кодексу стосовно інших систем оподаткування. На даний момент розглядаються пропозиції мінімізації ставок деяких податків, а саме: податків, які знаходяться "поза" ціною (ПДВ, акцизний збір, мито), а також податки, що знаходяться "над" собівартістю (податок на прибуток). Зі внесенням поправок стосовно цих податків, інші системи оподаткування також будуть сприятливими для ведення малого бізнесу і відповідно сприятимуть налагодженню економічної ситуації в державі.

Така система податкових реформ не є українською інновацією, а в цілому достатньо ефективно використовувалася в багатьох країнах світу, у тому числі й США. Розглядаючи досвід інших країн, можна сказати, що метою спрощеної системи оподаткування обліку та звітності на суб'єктів малого підприємництва полягає не стільки в зниженні рівня оподаткування, скільки в скороченні часу на витрат на ведення бухгалтерського податкового обліку.

Отже, встановлення оптимальних податкових ставок – одне з найскладніших і найважливіших проблем оподаткування. Саме недосконалість ставок може зменшити фіскальну значущість, та регулюючий ефект будь-якого податку. Останні зміни, внесені до Податкового кодексу, особливо стосовно спрощеної системи оподаткування, дозволяють створити нормативно-правову базу для подальшого регулювання підприємницької діяльності, що дає змогу на законодавчому рівні урегулювати правові відносини при використанні спрощеної системи, допоможе уникнути зловживаннями спрощеної системи оподаткування. Наступна податкова реформа в Україні має забезпечити раціональний баланс між фіскальною та регуляторною функціями податків, забезпечити підпорядкованість податкової політики стратегічним завданням довгострокового економічного зростання та якісної структурної перебудови національної економіки. Тільки виважена податкова політика здатна забезпечити необхідні умови для функціонування господарюючих суб'єктів та створити необхідні умови для становлення економічного потенціалу України та виходу країни з економічної кризи.

-
- Література:** 1. Колупаєва І. В. Особливості диверсифікації ставок податку згідно Податкового кодексу України / І. В. Колупаєва // Економічний вісник Донбасу. – 2011. – № 3. 2. Податковий кодекс України від 6 грудня 2012 року // ВВР. – 2012. – № 14. 3. Кошелева Е. Г. Система налогообложения субъектов малого предпринимательства / Е. Г. Кошелева, У. А. Пшеничная // Економічний вісник Донбасу. – 2010. – № 3. 4. Чеченіна Г. М. Податкова політика держави в галузі підприємницької діяльності фізичних осіб / Г. М. Чеченіна // Економічний вісник Донбасу – 2012. – № 3. 5. Система налогообложения [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://taxer.ua/kb/Упрощенная_система_налогообложения. 6. Единый налог [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://taxer.ua/kb/Единый_налог.